

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ НАУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ «НАУКОВА МОЛОДЬ-2020»

SCIENTIFIC YOUTH

Рада молодих вчених НАПН України
Рада молодих учених при МОН України
Рада молодих вчених НАН України
Рада молодих вчених Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України
Рада молодих вчених Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України
Рада молодих вчених Інституту інформаційних технологій і засобів навчання
НАПН України
Рада молодих вчених Інституту соціальної та політичної психології НАПН України
Рада молодих вчених Інституту проблем моделювання в енергетиці
імені Г.Є. Пухова НАН України
Рада молодих вчених Державного науково-дослідного інституту МВС України
Державна установа «Інститут геохімії навколишнього середовища
НАН України»
Державний університет «Житомирська політехніка»
Навчально-науковий інститут неперервної освіти Національного авіаційного
університету

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
«НАУКОВА МОЛОДЬ-2020»

21 жовтня 2020 року

м. Київ

УДК 378: 044 : 001.37

З 18

318 Збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2020» (Київ, 21 жовтня 2020 р.). – К.: ФОП Ямчинський О.В., 2020. – 196 с.

ISBN 978-617-7890-76-7

Рекомендовано до друку Вченими радами Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України».

Оргкомітет конференції може не поділяти думку авторів. Відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів несуть автори публікацій та їх наукові керівники.

Збірник матеріалів містить наукові статті та тези доповідей поданих на VIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених «Наукова молодь-2020», що відбулася 21 жовтня 2020 року. Матеріали подані на конференцію були розглянуті під час роботи секцій: 1) Актуальні проблеми розвитку науки і освіти в цифровому суспільстві; 2) Сучасний стан і перспективи використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті та інших галузях; 3) Актуальні проблеми запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення техногенної, радіаційної та екологічної безпеки об'єктів критичної інфраструктури; 4) Сучасні проблеми енергетичної галузі; 5) Проблеми і перспективи інтеграції молодих вчених у міжнародний науковий простір. Збірник адресовано всім хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями.

ISBN 978-617-7890-76-7

© Колектив авторів, 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	6
СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ.	
СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ ТА ІНШИХ ГАЛУЗЯХ.	
СЕКЦІЯ 3. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ У МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ПРОСТІР	
Візгалов Олександр Юрійович, Антонюк Дмитро Сергійович, Вакалюк Тетяна Анатоліївна. Необхідність розробки симулятора для формування навичок роботи з базовим функціоналом банківських систем	8
Залєток Наталія Валеріївна. Служба жінок в армії, партизанських загонах та допоміжних організаціях під час другої світової війни у британській та радянській історіографії перших повоєнних років	11
Шемук І.С. Організація діяльності торговельних представництв за кордоном	14
Діль Катерина Володимирівна, Оковитий Сергій Іванович. Хімічний склад ксантану та кореня солодки, як природних джерел глюкоуронової кислоти	24
Демченко Катерина Андріївна. Психологічні аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі закладів вищої освіти	27
Фролова Т.В. Управління впровадженням сучасних технологій навчання іноземної мови в закладах дошкільної освіти	31
Лещенко Марія Петрівна, Яцишин Анна Володимирівна. Експериментальна перевірка ефективності методичної системи використання цифрових систем у підготовці аспірантів і докторантів з наук про освіту	33
Семенюк Артем Євгенович, Яцишин Андрій Васильович. Застосування цифрових технологій для інформаційної підтримки тренувань з тхеквондо ...	42
Дембіцька Софія Віталіївна, Кобилянський Олександр Володимирович. Використання інтелект-карт в процесі професійної підготовки фахівців технічних спеціальностей	45
Гаврилюк Ольга Дмитрівна. Концептуальний компонент моделі використання хмаро орієнтованих технологій навчання для формування професійних компетентностей майбутніх бакалаврів статистики	47
Водоп'ян Наталія Іванівна. Організація проектної діяльності учнів в умовах дистанційної форми навчання	50
Прокопенко Алла Анатоліївна, Пінчук Ольга Павлівна. Проблема розвитку цифрової компетентності офіцерів збройних сил України в системі підвищення кваліфікації: аспект формування навичок планування та управління проектами	54
Осокін Євген Сергійович, Варгалюк Віктор Федорович, Полонський Володимир Анатолійович. Розробка програмного забезпечення для покращення квантово-хімічного моделювання комплексів купруму	58

Остафій-Тижай М.М. Перспективи розвитку наукового простору в Україні..	61
Михайлюк Д.М. Інформаційно-комунікаційні технології для проведення тестового оцінювання знань	63
Рантюк Іван Іванович. Класичні ролі учасників реалізації ІТ проектів	65
Kurylenko Yuliia Yevgen`evna, Nemchenko Alla Semenovna. Analysis use of limitation theory for decision-making health information technologies	69
Ревякіна Н.А., Юзьків С.Л., Конечна Р.Т., Новіков В.П. Сучасний стан і перспективи використання наносинтезу	70
Матвєєва Катерина Вікторівна. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасному українському драматичному театрі	76
Атаманчук Ніна, Черкас Ольга. Мультимедійні засоби навчання студентів закладів вищої освіти	78
Чаплінська Юлія Сергіївна. Цифрове суспільство і роботи четвертого покоління	80
Скиданенко Наталія Леонідівна, Чібісова Ірина Валентинівна. Ефективність – один із пріоритетів в освіті	84
Сук Ганна Олегівна, Чібісова Ірина Валентинівна. Моделі оцінки ефективності систем освіти	86
Ніконенко Людмила Валеріївна, Чібісова Ірина Валентинівна. Оцінка ефективності систем освіти	88
Зайка Роман Владиславович. Проактивні життєві стратегії як екзистенційна необхідність особистості	91
Сидорчук Людмила Андріївна, Яцишин Анна Володимирівна. Роль комунікативної компетентності у розвитку професійної майстерності медіатора .	94
Белан Владислав Юрійович. Використання технологій дистанційного навчання для підготовки вчителів професійних технічних предметів в університетах республіки Польща: конструктивний досвід для України	96
Корсакевич Святослав Сергійович. Проблема самовизначення молоді щодо участі у виборчому процесі	106
Губеладзе Ірина Гурамівна, Боровинська Ірина Євгеніївна, Мирончак Катерина Володимирівна. Роль почуття власності у формуванні життєвої успішності та кар'єрного зростання молодого вченого	108
Мар'єнко Майя Володимирівна, Шишкіна Марія Павлівна. Аналіз ступеня розробки хмаро орієнтованих систем відкритої науки	112
Долина Тетяна, Капліна Людмила, Коваленко Валентина, Літвінова Любов, Яцишин Анна. Сімейна медіація – альтернативний метод вирішення конфліктів	115
Паламарчук Ольга Федорівна. Аналіз наукових публікацій з проблеми участі академічного персоналу в ефективному врядуванні університету	119
Носенко Юлія, Сухіх Аліса. Відкрита наука у контексті цифровізації	123
Балюра Катерина Олександрівна. Мистецька освіта на прикладі діяльності сумського фахового коледжу мистецтв і культури ім. Д.С. Бортнянського в контексті євроінтеграції закладів фахової передвищої освіти	126
Olga P Kronka, Svitlana L Proskura. The level of digital technologies use in higher education institutions in the conditions of distance and blended learning.	129

використання медіаційних компетенцій у власному життєвому просторі є запорукою їхнього успішного професійного й особистісного зростання [5]. Однією з ключових компетентностей у процесі вирішення конфліктних ситуацій є комунікативна, оскільки саме вміння спілкуватися є умовою для розумного обговорення причини конфлікту і досягнення прийнятної для обох сторін рішення [3].

Отже, розвиток комунікативної компетентності у майбутніх медіаторів та студентів інших гуманітарних спеціальностей є запорукою становлення їх професійної майстерності.

Список використаних джерел:

1. Базаров Т.Ю., Чиннова А.С. Социально-психологические детерминанты эффективности медиации. Психологические исследования, 2012, 5(23), 11. <http://psystudy.ru.0421200116/0035>.

2. Дружиніна І.А., Хупавцева Н.О. До питання формування комунікативних умінь майбутніх психологів / Науковий вісник ХДУ Серія Психологічні науки. – 2016. – Том 2 № 2.

3. Медиация в современном мире: проблемы и перспективы развития: Материалы Всероссийской научно-практической конференции (Курск, 30 апреля 2019 года). – Курск: ЮгоЗапад. гос.ун-т, 2019. – 252 с.

4. Урсова О. Г. Психологічні особливості професійної діяльності медіаторів у сфері управління персоналом [Електронний ресурс] // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: психологія: електрон. наук. фах. вид. – 2017. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrpn_2017_4_16.

5. Урсова Олена. Практичні рекомендації викладачам з медіації щодо використання програми формування психологічної готовності майбутніх медіаторів до роботи у сфері управління персоналом у системі післядипломної освіти для професій типу “людина-людина” / Зб. наук. праць Національної академії державної прикордонної служби України (психологічні науки). – 2017 – №3(8). – С.228-239.

***

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕХНІЧНИХ ПРЕДМЕТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: КОНСТРУКТИВНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Белан Владислав Юрійович,

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ

Невідкладного вирішення потребують ключові проблеми розвитку та впровадження ІКТ у вітчизняну освіту, виокремлені в Національній доповіді 2016 р. «Про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», такі як: 1) формування і широке впровадження єдиного освітнього інформаційного простору України та забезпечення належного наукового супроводу цих процесів; 2) розгортання та удосконалення необхідних елементів інфраструктури регіональних інформаційних і телекомунікаційних мереж, взаємопов'язаних як між собою, так і з глобальною

мережею Інтернет, що дозволить подолати «цифрову нерівність» у різних регіонах України, зокрема в сільській місцевості; 3) низький рівень інформаційно-комунікаційно-технологічних форм навчання (електронне навчання, мобільне навчання, застосування в освіті хмарних технологій, масові відкриті освітні курси тощо), що повільно запроваджуються в сучасній національній системі освіти України; 4) фактична несформованість цілісної національної політики застосування ІКТ в освіті, недосконала нормативно-правова база, що не забезпечує побудову інформаційного суспільства та, як наслідок, гальмує інформатизацію освіти в Україні тощо [1, с. 159].

Успішне вирішення проблем інформатизації вітчизняної освіти (зокрема – професійної та вищої) нині розглядається в контексті реалізації європейського вибору нашої країни, інтеграції її системи освіти до європейського освітнього простору. Висока потреба вітчизняної освіти у зарубіжному досвіді потребує аналізу стратегічних орієнтирів інформатизації освіти в країнах Європейського Союзу, визначених у комплексній стратегії його розвитку «Європа 2020» та у флагманських ініціативах щодо її реалізації, зокрема, таких як «Програма у галузі цифрових технологій для Європи» та ін.

Дослідники процесів інтеграції у сфері освіти відзначають, що специфічною особливістю реалізації програми «Європа 2020» стала велика увага політичної і експертної громад до питань радикальних змін у навчальному процесі за допомогою нових цифрових технологій. За прогнозами експертів передбачається, що протягом наступних 10 років обсяги застосування різних моделей он-лайн зростуть у 15 разів, близько третини всіх студентів здобуватимуть вищу освіту он-лайн [2]. Технологічний наголос модернізації освіти містять такі політичні документи ЄС: «Переосмислення освіти: інвестування у професійні навички з метою забезпечення кращих соціально-економічних результатів» (Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes), 2012 р. [3]; «Перехід до відкритої освіти: Інноваційне викладання та навчання для всіх за допомогою нових технологій та відкритих освітніх ресурсів» (Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources), 2015 р. [4]; «Нові пріоритети європейського співробітництва у сфері освіти та професійної підготовки» (New priorities for European cooperation in education and training), 2015 р. [5] та інші.

Одним з пріоритетних напрямів європейської стратегії у сфері інформатизації освіти є використання технологій дистанційного навчання під час занять у закладах освіти. Останнім часом використання дистанційного навчання під час навчальних занять набуло широкого поширення, зокрема у країнах ЄС, серед яких для прикладу варто відмітити, таку країну, як Республіка Польща, яка не лише межує з Україною, але й технологічно просунулась уперед, хоча й пережила так само, як і наша держава нелегке комуністичне минуле.

Технології дистанційного навчання відіграють важливу роль розвитку професійної освіти і навчання, зокрема, у процесі проведення навчальних курсів й уроків на дистанційній основі, підготовки майбутніх учителів й учителів професійних технічних предметів, зокрема.

Варто зазначити, що Європа була піонером дистанційного навчання. Саме тут були створені перші університети у світі, які використали технології дистанційного навчання у навчальному процесі, такі як: Британський відкритий університет та Тюбінгенський університет. Однак в останнє десятиріччя лідерство у сфері МООС (масових онлайн-курсів) перемістилось у США, де потужно працюють такі провайдери онлайн-освіти як Coursera, Udacity і edX, пропонуючи понад 400 різних курсів для навчання з охопленням біля 3 млн. осіб, які навчаються.

На противагу цьому сценарію існує Комплексна програма реалізації європейської стратегії інформатизації освіти передбачає виведення локальних електронних освітніх ресурсів на загальноєвропейський і загальносвітовий рівні. На порядок денний винесено створення стратегічного партнерства такого, як Європейська Асоціація Університетів, в яких здійснюється дистанційне навчання (European Association of Distance Teaching Universities). За даними спеціального дослідження на період започаткування програми лише третина із 200 європейських університетів мали відповідний досвід у цьому напрямі. Пріоритетом щодо колективної розробки відкритих курсів проголошено створення курсів дистанційного навчання для вчителів, зокрема, розвиток онлайн-програм підвищення кваліфікації викладачів з окремих дисциплін European Schoolnet Academy, а також відкритих мереж eTwinning, SCIENTIX, Open Discovery Space тощо.

Особливе місце відводиться формуванню готовності вчителів до інформатизації освіти, а також стандартизації їх цифрової компетентності. Як зазначають американські дослідники освіти Л. Томас та Дж. Кнезек, в умовах формування цифрового світу та глобалізації освіти значення стандартів зростає. Вони стають гарантією того, що учні закінчуватимуть навчання готовими до світу праці та здатними зробити свій вклад у розвиток суспільства; а вчителі та керівники шкіл будуть спроможними використовувати переваги ІК-технологій у своїй професійній діяльності [6].

У свою чергу, стратегічні цілі у сфері інформатизації країни закладено в Стратегії Національного розвитку Польщі, яка була прийнята 25 вересня 2012 року Радою міністрів Польщі. У ній, зокрема, вказується, що сучасна Польща нерівномірно розвинена з точки зору того, що називається «цифровим суспільством». Близько 65% поляків користуються Інтернетом, але, однак, є значні відмінності у використанні Інтернету у залежності від таких показників як: освіта, вік і місце проживання населення. Хоча у документі зазначається, що у найбільш розвинених країнах світу доступ до ІКТ широко поширений, але у Польщі, на жаль, не є відповідного рівня. Тому для підвищення конкурентоспроможності Польщі передбачається надання однакового рівня доступу до технологій та інфраструктури, а також до контенту та послуг та цифрової грамотності, відповідно до стандарту Європейського Союзу. У процесі розвитку цифрової грамотності основні зусилля були зосереджені на двох групах людей: людей, які навчають (вчителі, співробітники інших закладів освіти та культури, працівники неурядових організацій), а також повинні використовувати Інтернет-ресурси для підготовки та проведення курсів, навчання і тренінгів, у тому числі для літніх людей, які

насправді можуть мати достатній доступ до Інтернету в домашньому господарстві, але часто не в змозі бачити користь від його використання [7].

Так, згідно з польським класифікатором, затвердженим 7-го серпня 2014 року, майбутні учителі, зокрема професійних технічних предметів, піклуються про формування у студентів професійних умінь, окреслених в основній навчальній програмі за окремими спеціальностями: інформатика – медійні засоби масової інформації (виражається здатністю використовувати інформаційні технології, включаючи її використання у навчанні предмету (проведення занять)), інформатика та засоби масової інформації (виражається здатністю використовувати інформаційні технології, включаючи їх використання у навчанні предмету (проведення занять)).

До основних умінь, якими мають володіти люди, які навчаються за спеціальністю учитель професійних технічних предметів, відповідно до основного навчального плану обов'язкових загальноосвітніх предметів, затвердженого Міністерством національної освіти Республіки Польща від 15 травня 1997 року, належать: вирішення проблем у творчий спосіб; уміння комунікувати; уміння роботи в групі; здатність приймати власні рішення; уміння користуватися своїми правами; уміння самостійно навчатися; уміння вирішувати проблеми в творчий спосіб; здатність рухатися в умовах мінливого ринку праці; уміння організувати своє робоче місце, а найголовніше – уміння користуватися комп'ютером.

Тому з'являється необхідність у сфері інформатизації освіти, яка сприятиме підготовці вчителів і викладачів до використання інформаційних технологій під час навчального процесу в освітніх закладах. Саме тому у сучасному польському законодавстві зазначається, що складовою інноваційних технологій навчання, що використовуються у закладах вищої освіти Польщі, є дистанційне навчання. Про це, зокрема, йдеться у положенні «Закону про вищу освіту», а саме в статті 164, п. 3, де зазначено, що навчання студента може здійснюватися *«із використанням технологій і методів дистанційного навчання»*. Питання реалізації дистанційного навчання на сьогодні займає особливе місце в інформатизації польського суспільства. Інтерес до дистанційного навчання пов'язаний із новими освітніми можливостями, а саме: поглибленням демократизації (забезпечення на основі застосування ІКТ рівного доступу до освіти для усіх учасників навчального процесу незалежно від соціального, матеріального стану, стану здоров'я, расових, національних, гендерних ознак), гнучкості організації навчального процесу (за допомогою ІКТ здійснюється варіативне застосування просторово-часових характеристик навчального процесу: доступність студентів до навчання незалежно від місця їхнього перебування і в зручний для них час), індивідуалізація навчання (освітня діяльність із використанням ІКТ реалізується на основі урахування індивідуальних особливостей студентів шляхом конкретизації змісту, методів і засобів навчання, активізації самостійної діяльності) поглиблення і розширення джерельно-інформаційної бази навчально-дослідницьких проєктів тощо.

Специфіку умов, які мають бути виконані для проведення занять із використанням методів і технологій дистанційного навчання, розкрито в Постанові Міністра науки і вищої освіти Республіки Польща від 25 вересня 2007 року, положення якої були розвинуті в наступній Постанові (від 2 листопада 2011 р.), де

визначено терміни проведення електронних навчальних курсів в ході навчання, також наголошується на необхідності їх відповідності новим змінам у стандартах вищої освіти, які були прийняті як доповнення до Закону про вищу освіту з назвою «Національна рамка кваліфікацій».

В останній редакції Закону сказано, що перевірка прогресу в освіті студентів відбувається у напрямку, прийнятому для навчання, і для певного діапазону предметних знань, навичок та соціальної компетентності, а також для порівняння реальних результатів з підготовкою протягом навчального курсу. Що важливо з положень Національної рамки кваліфікацій, тут також є очевидним необхідність складання документації, яка б показувала ступінь досягнення запланованих результатів окремими студентами. Постанова від 2 листопада 2011 року також передбачає, що частка дистанційного навчання у загальному часі в університетських класах у плані навчання не може перевищувати 60%. У той же час міністр вважає, що лабораторні заняття, самостійні заняття та майстер-класи, зорієнтовані на отримання практичних навичок, повинні відбуватися за безпосередньої участі вчителів/викладачів (так звані реальні умови). Методи дистанційного навчання можуть бути використані лише як вторинні, або ж ті, які мають додатковий характер [8].

Суттєвий внесок в розбудову організаційно-нормативного поля запровадження технологій дистанційного навчання в професійну підготовку вчителів, передусім, учителів професійних технічних предметів у Польщі, внесли нові стандарти підготовки майбутніх учителів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, розроблені в 2010 р. Польським інформаційним товариством (РТІ).

Стандарти стали результатом системної роботи щодо формування нових підходів до стандартизації в умовах стрімких технологічних змін, а саме: проходить трансформація професійних функцій вчителя: він перестає бути постачальником інформації, знань і досвіду, що базуються головним чином на підручниках, і має виконувати роль студентського радника з використанням низки сучасних комп'ютерних засобів.

Як зазначається у документі, нові стандарти допомагають учителям адаптувати педагогічну діяльність та особистісний розвиток до умов і вимог глобального інформаційного суспільства. Викладачі мають надихати студентів цифрового покоління на творче та інноваційне навчання, сприяючи громадянському становленню та відповідальності в суспільстві цифрової ери.

У Стандартах викремлюються дві нові тенденції щодо застосування інформаційних технологій в освіті: з одного боку, потрібна реальна інтеграція інформаційних технологій із різними сферами освіти (зокрема, зі шкільними й університетськими предметами), з іншого – використання комп'ютера в освітніх цілях не повинно обмежуватися навчальною діяльністю. Студенти мають доступ до інформаційних технологій також поза межами освітнього закладу. Комп'ютери і мережі можуть і мають бути використані ними в освіті поза межами занять. Це сприятиме розширенню навчального середовища і для позауніверситетських заходів.

Як показав аналіз, стандарти мають рекомендаційний характер. Розробники зауважують, що Стандарти можуть бути орієнтиром у розробленні програм

педагогічної освіти в університетах, програмах освіти й удосконалення учителів професійних технічних предметів. Вони також можуть стати основою сертифікатів, що підтверджують рівень підготовки вчителів у застосуванні ІКТ в освіті, зокрема технологій дистанційного навчання [9; 10].

У свою чергу, дистанційне навчання у певній мірі популяризувалося останнім часом завдяки епідеміологічній ситуації, яка відбулася у першій половині 2020 року завдяки поширенню світом пандемії коронавірусної хвороби, хворі на яку були, зокрема, виявлені на території Республіки Польща. Через це її Сеймом 2 березня 2020 року був прийнятий Закон «Про конкретні рішення, пов'язані із запобіганням, профілактикою та боротьбою із COVID-19, інших інфекційних захворювань та кризових ситуацій, спричинених ними», згідно з яким була внесена правка у статтю 51а Закону про вищу освіту та навчання, у якій йде мова про те, що: «У випадках, виправданих надзвичайними обставинами, що загрожують життю чи здоров'ю членів університетської громади, міністр, або уповноважений з питань вищої освіти та науки, за допомогою регламенту може тимчасово обмежити або тимчасово припинити функціонування університету в межах країни чи її частини з урахуванням ступеня небезпеки в даній області», через що студенти фактично змушені були навчатися у домашніх умовах [11].

Крім того, автономія закладів вищої освіти у Республіці Польща, про яку зазначено, зокрема, в останній версії Закону про вищу освіту і науку від 20 липня 2018 року, вплинула на те, що фактично кожен із закладів вищої освіти у Польщі отримав змогу в умовах карантину у I половині 2020 року вирішувати, яким чином впроваджувати дистанційне навчання задля навчання студентів на цей період.

Особливу роль у розвитку дистанційної освіти і навчання в Республіці Польща, яка розвивається у двох напрямках – бізнес-середовищі і сфері освіти, зокрема вищої, відіграють спеціалізовані центри (осередки) дистанційного навчання (Centrum Edukacji Niestacjonarnej) у технічних закладах вищої освіти. Як свідчать результати досліджуваної проблеми, в сучасних університетах Польщі функціонують такі Центри дистанційного навчання, як: Центр дистанційного навчання Сілезького університету м. Катовіце (Centrum Kształcenia na Odległość w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach), Центр неперервної освіти і навчання Швентокшиської Політехніки (Centrum Kształcenia Ustawicznego przy Politechnice Świętokrzyskiej), Центр нестационарної освіти Гданської політехніки (Centrum Edukacji Niestacjonarnej Politechniki Gdańskiej), Центр дистанційного навчання Ягеллонського університету у м. Кракові (Centrum Zdalnego Nauczania Uniwersytetu Jagiellońskiego), Польський віртуальний університет (PUW – Polski Uniwersytet Wirtualny), Віртуальний університет Інституту професійної освіти і навчання м. Варшава (Uniwersytet Wirtualny przy Instytucie Kształcenia Zawodowego w Warszawie), Осередок (центр) дистанційного навчання Варшавської політехніки (Ośrodek Kształcenia na Odległość Politechniki Warszawskiej), Центр електронного навчання Гірничо-металургійної академії ім. С Сташиця у м. Кракові (пол. Centrum e-Learningu Akademii Górniczo-Hutniczej), Вища школа професійного навчання у м. Пшемислі та Центр дистанційного навчання Вищої школи ім. П. Влодковіца у м. Плоцьку.

Одним із найвідоміших центрів дистанційного навчання, який займається підготовкою вчителів і докторів наук, є Центр відкритої та мультимедійної освіти, який діє у Варшавському університеті (Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji (COME) і він був створений ще у 1999 році. Цей центр – це міжкафедральна структурна одиниця, яка відповідальна за поширення дистанційного навчання не лише у Варшавському університеті, але й у країні. Хоча доробок Центру є значним, у польській системі освіти, він все ще є новим та іноді викликає певні сумнівні підозри і помилкові фантазії щодо нього. Десятирічна часова перспектива існування Центру відкритої та мультимедійної освіти і здобуті через досвід певні досягнення є достатньою підставою для синтезу цього явища, а також поглибленого аналізу і спроб сформулювати пропозиції про місце і роль дистанційного навчання як інструменту для змін у ЗВО.

Перехід Центру відкритої та мультимедійної освіти на електронну платформу Moodle у 2007 році сприяв підготовці майбутніх викладачів університету. З цього часу 371 особа отримала освіту за такою формою навчання, в основному ад'юнкти, або докторанти, і це всього лише 11,6% від загальної кількості академічних співробітників університету. Реально, цей відсоток ще нижчий, тому що серед тих, хто навчає, є чимало докторантів. Це може означати, що переважна більшість учителів не знає про діяльність Центру (хоча інформація про навчання є на сайті), і не зацікавлені в нових формах проведення занять. Проте ті, хто хотів би провести заняття через Інтернет, або ті, хто їх уже проводили, можуть брати участь в он-лайн курсах.

Крім того, одним з найбільших з-поміж інших приватних закладів вищої освіти, де використовують під час занять на постійній основі технології дистанційного навчання є Польський віртуальний університет, студенти якого отримують знання під керівництвом вчителя (викладач в українській класифікації), при цьому працюючи у групах, і виконуючи індивідуальні та групові завдання. Вони беруть участь у різноманітних дискусіях, комунікуючи через Інтернет, за допомогою дискусійного форуму, або чату. При цьому студенти використовують електронні підручники. Вчитель уважно стежить за графіком і часом, активізує студентів, ставить завдання, веде дискусію, відповідає на питання, оцінює виконану роботу. Його роботу контролюють опікуни, які перевіряють діяльність студентів та керівників, а також контролюють правильний курс навчання. Під час онлайн-навчання студент має пройти різні форми перевірки знань, серед яких тести, вікторини, індивідуальні та групові роботи тощо.

Осередком для навчання, місцем зустрічі та місцем спільної роботи є платформа дистанційного навчання. Навчальна платформа дозволяє керівнику контролювати роботу студента, на підставі якої ставиться відповідна остаточна оцінка. Оцінка впливає як на основну цінність і суть виконаних завдань, так і діяльність студентів на дискусійному форумі. Велике значення під час навчання у Польському віртуальному університеті має вміння працювати у групі та спілкуватися з іншими людьми для обміну ідеями та досвідом. Насамкінець кожен з учнів чи студентів здає екзамен у будівлі Польського віртуального університету.

Дистанційне навчання, проведене Академією гуманітарних та економічних наук у Лодзі на платформі Польського віртуального університету, є найбільшим у

Польщі проєктом у галузі електронного навчання. Навчальний процес здійснюють понад 2 тисячі викладачів різних спеціальностей. Для навчання у Польському віртуальному університеті достатньо зареєструватися на сайті віртуального університету і навчатися, як у звичайному, при цьому отримуючи завдання від викладачів закладу вищої освіти. Самі ж экзамени та диплом про закінчення університету можна отримати безпосередньо у стінах ЗВО [12].

Інший же – Центр електронного навчання Гірничо-металургійної академії імені С. Сташиця у м. Кракові зазвичай застосовує технологію т.зв. змішаного навчання, тобто навчання, яке поєднує у собі традиційне з електронним, тобто заняття проводяться у класі за безпосередньої участі вчителя та студента, але із використанням мультимедійних технологій. Центром було розроблено електронні навчальні платформи для кожного з факультетів Академії, що дозволило навчатися у ній та комунікувати з викладачами дистанційно. Достатньо лише зареєструватися на одній з цих платформ. До того ж ці електронні платформи Академії були розроблені на платформі системи Moodle, досить поширеній серед польських закладів вищої освіти. Електронні платформи закладу утримуються на серверах Центру електронного навчання Академії, які, у свою чергу, розташовані у навчальному центрі інформатики. Дистанційне навчання є цілком сертифікованим, що дозволяє після його закінчення не лише отримати сертифікат, але й знайти відповідну роботу. Крім студентів навчання також проводиться і для докторантів (наук і хабілітованих) Гірничо-металургійної академії імені С. Сташиця у м. Кракові, для її працівників, а також проводиться післядипломне навчання.

У свою чергу, до найвідоміших закладів вищої освіти України, які здійснюють навчання, за допомогою технологій дистанційного навчання належать, такі як: Центр дистанційного навчання Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, Інститут дистанційних технологій навчання (ІДТН) Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, Українська система дистанційного навчання, проблемна лабораторія дистанційного навчання НТУ «ХП» (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»), Український інститут технологій в освіті НТУУ "КП" (УІТО), Дистанційне навчання Академії цивільного захисту України, українсько-американський гуманітарний інститут «Вісконсінський Міжнародний Університет в Україні», Лабораторія дистанційної освіти Сумського державного університету, Центр дистанційної освіти Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, лабораторія дистанційного навчання Київського національного торгово-економічного університету, центр електронної освіти Національного університету «Києво-Могилянська академія», Регіональний науково-методичний центр дистанційного навчання НАПН України Дніпровського національного університету ім.О. Гончара, Інститут заочної і дистанційної освіти Придніпровської державної академії будівництва і архітектури, навчальний центр заочно-дистанційної освіти Хмельницького національного університету, Центр дистанційного навчання Одеської національної академії харчових технологій, Центр дистанційного навчання Університету державної фіскальної служби України. З-поміж них лише у Лабораторії дистанційної освіти Сумського державного університету, Центрі дистанційної освіти Вінницького державного педагогічного

університету ім. М. Коцюбинського, Регіональному науково-методичному центрі дистанційного навчання НАПН України Дніпровського національного університету ім. О. Гончара й навчальному центрі заочно-дистанційної освіти Хмельницького національного університету здійснюють підготовку майбутніх викладачів професійно-орієнтованих дисциплін із використанням технологій дистанційного навчання [13].

Систему підготовки фахівців у цих закладах в Україні спрямовано на вивчення гуманітарних наук і як наслідок не задовольняє потреби ринку праці в інженерних і технічних кадрах. Відповідно до рейтингу України за якістю інформаційного забезпечення закладів освіти відведено 69 місце в світі та 68 місце за рівнем розвитку дистанційного навчання. У рейтингу країн світу за рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в країнах світу – ICT Development Index), наша держава займає 79-те місце з-поміж інших країн світу станом на 2017 р. Для України, яка посідає низьке місце в рейтингу, з історичних причин актуальним є досвід країн Центральної Європи, зокрема, Польської Республіки, яка у цьому рейтингу займає значно вище 49-те місце. Республіка Польща демонструє позитивний приклад євроінтеграції, адже на законодавчому рівні займається розбудовою інформаційного суспільства, зокрема його поширенням ІКТ в освіті. Приймаючи до уваги, що ICT Development Index є комбінованим показником (за 11 параметрами), важливо ознайомитись з досвідом використання технологій дистанційного навчання в університетах Польщі і в перспективі провести порівняльний аналіз з розробкою рекомендацій для вітчизняних університетів та інших навчальних закладів.

Розвиток дистанційної освіти в Україні розпочався значно пізніше, ніж у країнах Європейського Союзу і здійснювався за умов відсутності відповідної правової бази, низького рівня інформатизації українського суспільства, незначної кількості оснащення комп'ютерною технікою навчальних закладів, відсутності спеціалізованих методик навчання та педагогів-фахівців в галузі дистанційної освіти. Теоретичні, практичні та соціальні аспекти дистанційної освіти і навчання в нашій країні також розроблені недостатньо, кількість наукових організацій та закладів вищої освіти, які активно розробляють або використовують відповідні курси дистанційного навчання досить незначна [14].

Порівнюючи польську й українську освіти, варто зазначити, що основним елементом реформування польської є удосконалення професійно-педагогічної підготовки учителя. Останнім часом змінюються науково-методичні вимоги до сучасного учителя, передусім щодо організації навчально-виховного процесу на засадах раціонального урахування умов школи. Учителю професійних технічних предметів надається можливість для реалізації власної дидактичної стратегії і розроблення технології міжпредметних зв'язків. Адже сучасна польська дидактика техніки в школі трактує роль учителя у навчально-виховному процесі як тактичного помічника пізнавальної діяльності учнів, який створює належні умови для їхньої самостійної праці і здійснює лише загальний контроль за творчими починаннями своїх вихованців. Учні отримують певну свободу у доборі й опрацюванні матеріалів у процесі вивчення певних тем. Учитель не має права нав'язувати їм

власне трактування подій. Повною мірою учні отримують можливість формування власних оцінок та узагальнень.

У той же час, порівнюючи системи підготовки учителів професійних технічних предметів у Польщі і викладачів спеціальних дисциплін в Україні в 1990-ті роки (згідно з українським класифікатором професій і спеціальностей), тобто в період їх реформування та реорганізації, варто вказати на суттєве оновлення змісту вищої освіти в обох країнах, яке відображено в навчальних планах цього періоду. На технічних факультетах університетів, у т.ч. педагогічних, Республіки Польща й України значно збільшено час на вивчення предметів за вибором, уведено нові навчальні курси, поліпшено гуманітарну підготовку студентів.

Однак, зазначимо, що суспільство змінило двічі форму свого устрою через перехід від індустріального до постіндустріального суспільства та від постіндустріального до інформаційного. За цей час науково-технічний прогрес досяг якісно нового рівня, ключовим напрямом якого є стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій.

Тож вивчення польського досвіду та використання його ідей в практиці розбудови дистанційної освіти в Україні буде значним імпульсом для приведення вітчизняної освіти у відповідність до потреб цифрової ери.

Список використаних джерел:

1. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2016. – 448 с.

2. European Commission/EACEA/Eurydice (2013). Education and Training in Europe 2020: Responses from the EU Member States. Eurydice Report. Brussels: Eurydice, 148 p.

3. Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes (2012). European Commission, Strasbourg, 17 p.

4. Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources (2013), Brussels, European Commission. Brussels, 13 p.

5. New priorities for European cooperation in education and training (2015), Brussels, European Commission, 114 p.

6. Thomas L.G., Knezek D.G. Information, communications, and educational technology standards for students, teachers, and school leaders // International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education. – 2008. – Vol. 20. – P. 333–348.

7. National Development Strategy 2020. Active society, competitive economy, efficient state. Attachment to Resolution № 157 of the Council of Ministers of 25 September 2012.

8. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Режим доступу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20112461470/O/D20111470.pdf>.

9. Standardy przygotowania nauczycieli do prowadzenia wydzielonych zajęć informatycznych, PTI, Warszawa. 2010.

10. Kwiatkowski S.M. Standardy kwalifikacji zawodowych. Teoria —metodologia — projekty / S.M. Kwiatkowski, K. Sumela. — Warszawa : Instytut Badań Edukacyjnych, 2001. — S. 120—123.
11. Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Режим доступу: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20200000374/U/D20200374Lj.pdf>
12. Polski uniwersytet wirtualny. Режим доступу: <https://www.puw.pl/pl>.
13. Перелік центрів дистанційного навчання, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/tsentry-do>.
14. Гарбуза Т.В. Возможности впровадження дистанційного навчання в систему вищої освіти України. // Scientific letters of academic society of Michal Baludansky – Т.3, №6 – Bratislava, 2015 – 44–47 с.

***

ПРОБЛЕМА САМОВИЗНАЧЕННЯ МОЛОДІ ЩОДО УЧАСТІ У ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

Корсакевич Святослав Сергійович,

Інститут соціальної і політичної психології НАПН України, м. Київ

Науковий керівник: Губеладзе Ірина Гурамівна, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.

Умови розвитку сучасного українського суспільства виявляються у нескінченних змінах політичної влади і переструктуруванні політичного простору. Як наслідок – хронічна недовіра українців до політичних інститутів, державної влади, політиків і державних діячів; зневіра людини в можливості впливати на суспільно-політичні процеси.

В умовах соціальної та політичної нестабільності в країні, прагнення суспільства до нових, якісних, насамперед, політичних змін, проблема самовизначення молоді як активних учасників виборчого процесу постає особливо гостро і актуально.

В психологічній літературі мова йде про різні види самовизначення, наприклад про професійне або сімейне. Це вказує на багатоаспектність і складність феномену самовизначення.

Припускаючи вірність вищезазначеного, можемо розуміти самовизначення як визначення себе стосовно суспільно прийнятих (і прийнятих даною людиною) критеріїв особистісного становлення й подальша дієва реалізація себе на основі цих критеріїв. Наприклад на основі особистісного самовизначення складаються вимоги до професії. Отже теоретично стає можливим те, що на основі політичного самовизначення складаються очікування, а також вимоги до власної участі у виборчому процесі.

Самовизначення молоді як учасників виборчого процесу ми розглядаємо як усвідомлення особою своєї позиції в політичній сфері життєдіяльності щодо